

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบสารคดีชุดทางโทรทัศน์ เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบถึงแนวคิด เนื้อหา ขั้นตอนการผลิต การตรวจสอบก่อนการเผยแพร่ และลักษณะการเผยแพร่ ของสารคดีทั้ง 2 ชุด โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้มองเห็นปรากฏการณ์ ภาพรวมของรายการ และใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของการสื่อสารและสัตยวิทยา

สำหรับแหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลประเภทบุคคล โดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์เจาะลึก แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ผลิตรายการ กลุ่มผู้สนับสนุนการผลิต และกลุ่มคณะกรรมการ ฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกี่ยวข้องในฐานะผู้ส่งสารของสารคดีทั้ง 2 ชุด ข้อมูลประเภทเอกสาร ได้แก่ บทความ บทสัมภาษณ์ หนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารของสารคดีชุดทางโทรทัศน์เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ทั้ง 2 ชุด และข้อมูลประเภทสารคดีชุดทางโทรทัศน์ คือ บทโทรทัศน์และวีดิทัศน์ของสารคดีทั้ง 2 ชุด คือ เย็นศิระเพราะพระบริบาล และ เจ้าแผ่นดิน

สรุปผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบแนวคิดในการจัดทำสารคดีชุดทางโทรทัศน์ ที่เผยแพร่เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี สรุปได้ดังนี้

“ผู้ส่งสาร” ของสารคดี จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือสารคดีชุด เย็นศิระเพราะพระบริบาล มีจุดกำเนิดจากสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี หน่วยงานที่มีภาระหน้าที่โดยตรง ในการผลิตภาพยนตร์และภาพนิ่งเกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจเพื่อเผยแพร่ สำหรับอีกลักษณะหนึ่ง คือสารคดีชุด เจ้าแผ่นดิน เป็นของภาคเอกชนที่ต้องการผลิตสารคดีเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งบริษัท พาโนรามาดอคคิวแมนทาร์ จำกัด เป็นผู้ริเริ่มโครงการสารคดีชุดนี้

ถึงแม้ว่าจุดเริ่มต้นในการผลิตสารคดีทั้ง 2 ชุด จะมีที่มาแตกต่างกัน แต่ผู้วิจัยพบว่า แนวคิดของผู้ส่งสารนั้น ต้องการร่วมเกิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี เหมือนกัน

2. เปรียบเทียบเนื้อหาในการนำเสนอสารคดีชุดทางโทรทัศน์เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี สรุปได้ดังนี้

สารคดีชุด “ เย็นศิระเพราะพระบริบาล ” มีเนื้อหาหลักในการนำเสนอ คือการเกิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ในราชวงศ์จักรี โดยหยิบยกพระราชกรณียกิจ พระปรีชา พระราชพิธี ที่ทุกอดีตพระมหากษัตริย์ทรงกระทำ เปรียบเทียบกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งใช้การนำเสนอโดยใช้ภาพประกอบการบรรยาย นำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และยกพระราชกระแส พระราชดำริ พระราชหัตถเลขา มาประกอบเพื่อให้เข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยภาพที่ใช้ส่วนใหญ่มาจากภาพยนตร์ส่วนพระองค์ ภาพจากหนังสือ มาสร้างความหมายให้กับสารคดีร่วมกับการบรรยาย การใช้ตัวหนังสือ และเพลงประกอบ

สารคดีชุด “ เจ้าแผ่นดิน ” จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ 52 เรื่อง ที่เกิดผลดีต่อประชาชนและพื้นแผ่นดินไทย การสร้างความหมายของสารคดีประกอบด้วยภาพและเสียง ภาพจะมีทั้งภาพเก่าที่เป็นภาพนิ่งและภาพยนตร์ และภาพที่ถ่ายทำขึ้นมาใหม่ จะนำเสนอผ่านมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม คือ ผู้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของโครงการ และชาวบ้านที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โดยการเลือกบุคคลมาเป็น Presenter ให้เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละตอน เพื่อให้เห็นผลของโครงการพระราชดำริได้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

จากการศึกษาเปรียบเทียบสารคดีทั้ง 2 ชุด ผู้วิจัยพบว่า มีการแสดงความหมายของเนื้อหา 3 ขั้นตอน คือ เนื้อหาโดยตรง มีเนื้อหา (Text) แตกต่างกัน ส่วนเนื้อหาแนบแฝง แสดงถึงหน้าที่ที่ทรงกระทำเหมือนกัน และเนื้อหาในระดับอุดมการณ์ เป็นการเทิดทูนสถาบันหลักของสังคม คือ สถาบันกษัตริย์ เหมือนกัน ส่วนวิธีการนำเสนอโดยใช้ภาพและเสียง เพื่อสร้างความหมายให้กับสารคดีมีทั้งความเหมือนและต่างกัน

3. เปรียบเทียบขั้นตอนการผลิตสารคดีชุดทางโทรทัศน์เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบของผู้ส่งสารในการผลิตสารคดีชุด เย็นศิระเพราะพระบริบาล และ เจ้าแผ่นดิน แบ่งเป็น 3 ส่วน เหมือนกัน แต่มีรายละเอียดการทำงานที่แตกต่างกัน คือ

- หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง อยู่ในรูปคณะอนุกรรมการฯ ที่ได้รับการแต่งตั้งจาก นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ โดยที่ชุดเย็นศิระเพราะพระบริบาล เป็นอนุกรรมการที่ปฏิบัติภารกิจต่อเนื่อง ชุดเจ้าแผ่นดิน เป็นอนุกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่เฉพาะกิจในวาระพิเศษนี้ เพื่อร่วมดูแลการผลิต ประสานงานการผลิตและเผยแพร่ และตรวจพิจารณาการผลิตสารคดีในขั้นตอนต่าง ๆ ก่อนการเผยแพร่

- ผู้ผลิตรายการ มีการทำงานเป็นทีม ภายใต้รูปแบบการทำงานภายในองค์กรที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่มาร่วมทีมงานการผลิตได้คัดเลือกผู้มีความชำนาญเฉพาะด้านอย่างเหมาะสม และมีแรงบันดาลใจจากสารและสื่อค่อนข้างมาก เพราะเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันที่เป็นอุดมการณ์หลักของไทย

- ผู้สนับสนุนการผลิต ที่ต้องการร่วมสนับสนุนการผลิตสารคดีชุดเนื่องในการฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี เพราะปัจจัยความน่าเชื่อถือขององค์กรผู้ผลิต และปัจจัยวาระโอกาสพิเศษ ที่จะส่งผลถึงภาพพจน์อันดีของผู้สนับสนุนการผลิต

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า มีขั้นตอนการผลิต 3 ขั้นตอนเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างในรายละเอียดของการทำงานในแต่ละขั้นตอน คือ สารคดีชุด “ เย็นศิระเพราะพระบริบาล ” จะเน้นไปที่ขั้นเตรียมการผลิต และหลังการผลิต มากกว่าขั้นการผลิต เมื่อเปรียบเทียบกับสารคดีชุด “ เจ้าแผ่นดิน ” ผู้ผลิตจะมีความทำงานทั้ง 3 ขั้นตอนการผลิต ในอัตราส่วนที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน

4. เปรียบเทียบการตรวจสอบก่อนการเผยแพร่ และลักษณะการเผยแพร่สารคดีชุดทางโทรทัศน์เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50ปี สรุปได้ดังนี้

การตรวจสอบก่อนการเผยแพร่นี้ จากการศึกษาค้นพบว่า มีการตรวจสอบอย่างละเอียดรอบคอบทั้ง 2 ชุด ทั้งในระหว่างขั้นตอนการผลิต ที่ตรวจสอบโดยผู้ส่งสารที่เป็นผู้ผลิต และคณะอนุกรรมการ ฯ และตรวจสอบก่อนการเผยแพร่โดยสื่อ แต่มีข้อแตกต่างกันคือ สารคดีชุด “ เย็นศิระเพราะพระบริบาล ” มีขั้นตอนการตรวจสอบน้อยกว่าสารคดีชุด “ เจ้าแผ่นดิน ” ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยเรื่องความน่าเชื่อถือ ที่ผู้ตรวจสอบมีต่อผู้ส่งสาร และปัจจัยด้านประสบการณ์ของทีมงานผู้ผลิตที่จะทราบข้อควรปฏิบัติในการผลิต ที่ทำให้การตรวจสอบมีมากหรือน้อยแตกต่างกัน

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบการเผยแพร่สารคดีทั้ง 2 ชุดพบว่า ช่องทางการเผยแพร่เหมือนกัน คือ ช่อง 3 , 5 , 7 , 9 และ 11 มีการเผยแพร่ในเวลาที่ดี คือช่วงช่วงข่าวภาค 20.00 น. ที่มีผู้รับสารจำนวนมาก และมีงบประมาณจากผู้สนับสนุนการผลิตในการจ่ายค่าเวลาในการเผยแพร่ แต่ต่างกันที่ความถี่ในการเผยแพร่ คือ ชุดเย็นศิระเพราะพระบริบาลเผยแพร่ทุกวัน และชุดเจ้าแผ่นดิน เผยแพร่สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ในวันเสาร์และอาทิตย์ หลังการเผยแพร่สารคดีชุดเย็นศิระเพราะพระบริบาล

ผลของการสื่อสารสารคดีทั้ง 2 ชุดนี้ ผู้วิจัยไม่ได้เป็นผู้ศึกษาเอง เพียงแต่ได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ส่งสาร พบว่า ผลของการสื่อสารเป็นที่น่าพอใจของผู้สาร โดยผู้ส่งสารใช้เกณฑ์การประเมินจากผลสะท้อน (Feed back) ของผู้รับสาร ในการขอสำเนาวิดีโอทัศน์เป็นจำนวนมาก

ข้อจำกัดการวิจัย

สารคดีชุดทางโทรทัศน์เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี มีการผลิตและเผยแพร่หลายชุดด้วยกัน แต่ผู้วิจัยเลือกศึกษาสารคดีชุดที่เผยแพร่เฉพาะในปีพุทธศักราช 2539 คือชุด เย็นศิระเพราะพระบริบาล และเจ้าแผ่นดิน เท่านั้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาสารคดีเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมราชวงศ์ ในวาระโอกาสพิเศษอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบแนวคิด เนื้อหา การสร้างความหมาย ขั้นตอนการผลิต การตรวจสอบก่อนการเผยแพร่ และวิธีการเผยแพร่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการผลิตสารคดีต่อไป
2. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในองค์ประกอบของการสื่อสาร คือ ผู้ส่งสาร สาร และช่องทางการเผยแพร่ แต่ยังไม่ได้ศึกษาที่ผู้รับสารโดยตรง ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับผู้รับสาร เพื่อผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการผลิตสารคดีเพื่อเทิดพระเกียรติในโอกาสต่อไป